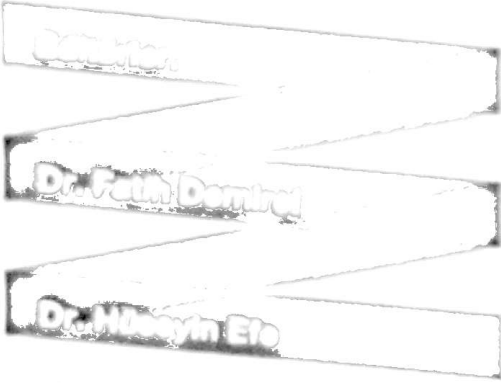

EĞİTİM ODAĞINDA ARTVİN SEMPOZYUMU BİLDİRİLERİ -I-

ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ

ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM ODAĞINDA

ARTVİN

SEMPOZYUMU

BİLDİRİLERİ

-I-

Editörler

Dr. Fatih Demirel-Dr. Hüseyin Efe

İĞİTİM ODAĞINDA
ARTVİN SEMPOZYUMU
BİLDİRİLERİ

EDİTÖRLER

Dr. Fatih Demirel

Dr. Hüseyin Efe

DİZGİ

Hasan Acar

KAPAK TASARIM

Hasan Acar

NOT:

Kitapta yer alan yazılarla ilgili sorumluluk yazarlara aittir.

978-605-62377-0-6 (Takım)

ISBN NO:

978-605-62377-2-0

SEMPOZYUM KURULLARI

DÜZENLEME KURULU

Sempozyum Onursal Başkanı

Necmettin KALKAN

Artvin Valisi

Sempozyum Başkanı

Prof. Dr. Mehmet DUMAN

Artvin Çoruh Üniversitesi Rektörü

Sempozyum Koordinatörü

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin EFE

Düzenleme Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. Fahrettin TILKI

Prof. Dr. Ömür Bütev DOLGUN

Doç. Dr. Sami İMAMOĞLU

Yrd. Doç. Dr. Mehmet KARAKAŞ

Yrd. Doç. Dr. Mustafa METİN

Yrd. Doç. Dr. Fatih DEMİREL

Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul ÖZDEMİR

Bahadır GÜNEŞ (Vali Yrd.)

Mustafa YANMAZ (Milli Eğt. Müd.)

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Adem ÖNAL

Prof. Dr. Aydın TÜFEKÇİOĞLU

Prof. Dr. Ayten ER

Prof. Dr. Besim Özcan

Prof. Dr. Cengiz ACAR

Prof. Dr. Cevat CELEP

Prof. Dr. Davut DURSUN

Prof. Dr. Fahamettin BAŞER

Prof. Dr. Hasan EFE

Prof. Dr. İbrahim YEREBAKAN

Prof. Dr. İsmail Ayhan ŞENGİL

Prof. Dr. Kemal GÖRMEZ

Prof. Dr. Mehmet Akif ÇUKURÇAYIR

Prof. Dr. Mehmet TAKKAÇ

Prof. Dr. Muammer DEMİREL

Prof. Dr. Murat ALTUN

Prof. Dr. Mustafa KESKİN

Prof. Dr. Orhan BATMAN

Prof. Dr. Saim ÖZDEMİR

Prof. Dr. Salih ÇEPNİ

Prof. Dr. Şükrü İsmail İPEK

Prof. Dr. Yılmaz ALTUN

Prof. Dr. Yılmaz ÖZBEK

Prof. Dr. Yusuf ŞAHİN

Prof. Dr. Zerrin TOPRAK

Doç. Dr. Haluk ÖZDEMİR

Doç. Dr. Mustafa SÖZBİLİR

Doç. Dr. Sementa TWISELTON

Sempozyumda Görev Alan Öğretim Elemanları

- Arş. Gör. Abdurrahman ŞAHİN
Arş. Gör. Abdülkadir KARADENİZ
Arş. Gör. Ayşe ŞAHİNTÜRK
Arş. Gör. Ayşegül SARAL
Arş. Gör. Bakiye ÇAKIR
Arş. Gör. Fatih BAYRAKTAR
Arş. Gör. Gökçe DEMİRYÜREK
Arş. Gör. Hüseyin ÖZTÜRK
Arş. Gör. Kerem COŞKUN
Arş. Gör. Melike ÖZER
Arş. Gör. Meltem YURTÇU
Arş. Gör. Mesude ÇALIŞ
Arş. Gör. Mustafa ÇETİN
Arş. Gör. Osman TAŞKIN
Arş. Gör. Özkan ÇIKRIKÇI
Arş. Gör. Ramazan BOLAT
Arş. Gör. S. Levent ZORLUOĞLU
Arş. Gör. Salih BİRİŞÇİ
Arş. Gör. Sedef ÇELİK
Arş. Gör. Selcen ÇALIK UZUN
Arş. Gör. Şeyma ULUKÖK
Arş. Gör. Şirin ÖZGÜR
Arş. Gör. Türker GÜLEÇ
Arş. Gör. Ufuk DEMİRCİ
Arş. Gör. Yasin K. YAMAN
Arş. Gör. Yavuz TOPKAYA
Arş. Gör. Z. Sedef ÇOŞKUN
Arş. Gör. Zeki AKSU
Öğr. Gör. Fulya YILDIRIM
Öğr. Gör. Turan AKSAKAL
Öğr. Gör. Yasemin CAMADAN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	15
SUNUŞ.....	18
MATEMATİK ÖĞRETİMİNDE YENİ YAKLAŞIMLARIN BİR SENTEZİ.....	19
Prof. Dr. Murat ALTUN	
ARTVİN İLİMİZİN EĞİTİM TARİHİNDEKİ YERİ, GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU, EĞİTİM-ÖĞRETİMDE BAŞARININ ARTMASI İÇİN ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	27
Prof. Dr. Adem ÖNAL	
İLK VE ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK BAŞARISIZLIKLARINA İLİŞKİN YÖNETİCİ, ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ.....	33
Yüksel GÜNDÜZ, Zehra S. COŞKUN, Özkan ÇIKRIKÇI & Abdulkadir KARADENİZ	
ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMDEKİ BAŞARI DURUMUNA İLİŞKİN VELİ, EĞİTİM SENDİKALARI VE DERSHANECİ GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİNİN İNCELENMESİ.....	53
Yrd. Doç. Dr. Mehmet KARAKAŞ, Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul ÖZDEMİR, Arş. Gör. Melike ÖZER, Arş. Gör. Mustafa ÇETİN, Arş. Gör. Yavuz TOPKAYA, Arş. Gör. S. Levent ZORLUOĞLU & Arş. Gör. Osman TAŞKIN	
ARTVİN'DE YAŞANAN BEYİN GÖÇÜ VE BAŞARIYA ETKİSİ.....	75
Özlem ULU KALIN & Öznur YAZICI	
İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEMEDEKİ ÖĞRENCİLERİN SEVİYE BELİRLEME SINAVINDAKİ BAŞARI DURUMUNA ETKİ EDEN UNSURLAR.....	91
Mustafa METİN, Salih BİRİŞÇİ & Gökçe DEMİRYÜREK	
ARTVİN'DE ÖZEL EĞİTİM UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ (MEVCUT DURUM, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ).....	109
Yaşar BARUT, Mürsel AKDENK, Cevat ÜNAL & Gülşen ALTINOK	
TÜRKİYE'DE NASIL BİR MÜHENDİSLİK EĞİTİMİ UYGULANMALI?.....	115
Ali Bilgin, Sönmez Arslan, Yeliz Şenay & Süleyman Polat	
TOPLUMUN EĞİTİMİNDE OZANLARIN ROLÜ.....	129
Doç. Dr. Z. Abidin MAKAS & Dr. Meryem NAKİBOĞLU	
ÜNİVERSİTE GİRİŞ SINAVLARINDA YAŞANAN BAŞARISIZLIKLA İLGİLİ ÖĞRENCİ, ÖĞRETMEN VE VELİ GÖRÜŞLERİ (ARTVİN İL ÖRNEĞİ).....	145
Özlem ULU KALIN	

**ZOR COĞRAFYADA ÇOCUK OLMAK: YERYÜZÜ ŞEKİLLERİNİN
OYUN ALANLARINA ETKİSİ (ARTVİN İL MERKEZİ ÖRNEĞİ)..... 169**

Öznur YAZICI & Özlem ULU KALIN

**COĞRAFYA ÖĞRETMENLERİNİN, ÖĞRENCİLERİN ÖSS/YGS'DEKİ
COĞRAFYA BAŞARISI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ
(ARTVİN İLİ ÖRNEĞİ)..... 169**

Turan AKSAKAL

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE KARŞILAŞILAN SORUNLARA YÖNELİK
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ: ARTVİN İLİ ÖRNEĞİ..... 205**

Arş. Gör. Gökçe DEMİRYÜREK, Yrd. Doç. Dr. Mustafa METİN & Arş. Gör. Salih BİRİŞÇİ

**ARTVİN'DE KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ VE ÖNERİLER 217**

Yaşar BARUT, Murat GÖKALP, Hilal MERTOL & Hatice Nur ERSÖZ

**ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ'NİN ARTVİN'E ETKİLERİ VE ŞEHRİN
ÜNİVERSİTEYİ ALGILAYIŞI 225**

Doç. Dr. Mustafa Sözbili, Yrd. Doç. Dr. Fatih Demirel, Yrd. Doç. Dr. Mustafa Akıllı & Arş. Gör. Ceyhan Ozan

**ÖĞRENCİLERİN ÜNİVERSİTE VE ÜNİVERSİTE ŞEHRİNE YÖNELİK
ALGILARINDAKİ DEĞİŞİMİN METAFORLAR ARACILIĞI İLE
BELİRLENMESİ (ARTVİN İLİ ÖRNEĞİ) 255**

Arş. Gör. Selcen ÇALIK UZUN Arş. Gör. Gökçe DEMİRYÜREK Arş. Gör. Sedef ÇELİK

**BİR ÜNİVERSİTEDE ÇALIŞAN AKADEMİK PERSONELİN ELEŞTİREL
DÜŞÜNME EĞİLİMLERİNİN BELİRLENMESİ 279**

Yalçın Kanbay, Elif Işık, Özgür Aslan, Handan Özdemir

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÖĞRETİME
YÖNELİK TUTUMLARI..... 291**

Yavuz TOPKAYA & Abdulkadir KARADENİZ

**FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ALTERNATİF ÖLÇME
DEĞERLENDİRME HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ 297**

Yrd. Doç. Dr. Ali KOLOMUÇ & Yrd. Doç. Dr. Sibel AÇIŞLI

**FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ GENEL FİZİK
LABORATUVARINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ..... 307**

Ayşe ŞAHİNTÜRK

**SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ BİREYSEL SOSYAL SORUMLULUK
DÜZEYLERİ 313**

Arş. Gör. Ramazan BOLAT, Arş. Gör. Meltem YURTÇU & Arş. Gör. S. Levent ZORLUOĞLU

“ÖĞRETMEN ADAYLARI ARTVİN’İN HİZMETİNDE” BİR TOPLUM KALKINMASI ÖRNEĞİ OLARAK TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI VE ARTVİN.....321

Yrd. Doç. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU, Arş. Gör. Zehra Sedef COŞKUN

YAŞAM VE EĞİTİM.....339

Mukadder Güneri

EĞİTİMİN FELSEFİ TEMELLERİ.....349

Esra YILDIZ*

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA OKUYAN ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE VELİLERİN ROLÜ357

Yrd. Doç. Dr. Celal GÜLŞEN & Emrah DURMUŞ

ÇÖZÜLEN AİLEDE ÇOCUK VE YASA MÜDAHALESİNİ GEREKTİREN DAVRANIŞLAR.....385

Müjdat AVCI

İŞLETMELERDE VERİMLİLİK İÇİN İŞ GÖREN ORYANTASYONU VE İŞLEVSEL EĞİTİM METODU.....403

Doç. Dr. Mücella GÜNER

SANAT EĞİTİMİ ÜZERİNE BİR DENEME: ARTVİN İLİ ÖRNEĞİ.....413

Prof. Dr. Ömür BÜTEV DOLĞUN

ARMONİ DERSİ GÖREN MÜZİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİM PROGRAMLARINA YÖNELİK BAKIŞ AÇILARININ İNCELENMESİ (Samsun İl Örneği)419

Yrd. Doç. Dr. Murat GÖKALP & Yrd. Doç. Dr. Can KARAHAN

RESİM BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN MATEMATİĞE İLİŞKİN FARKINDALIĞI (AYDIN İLİ ÖRNEĞİ)431

Yrd. Doç. Dr. Ayşe Elitok Kesici, Prof. Dr. Nesrin Özsoy, Yrd. Doç. Sinan Şençiçek & Heykel Sanatçısı Maksut Kesici

İLK VE ORTAÖĞRETİMDE MÜZİĞİN YERİ İLE ÖNEMİ.....443

Öğr. Gör. Fulya YILDIRIM

ARTVİNLİ ÂŞIKLARIN ŞİİRLERİNDE GEÇEN EĞİTİM-ÖĞRETİM İLE İLGİLİ KAVRAMLAR451

Öğr. Gör. Musa ÖKSÜZ

LİSE 9. ve 10. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN COĞRAFYA DERSİNE İLİŞKİN İLGİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ465

Turan AKSAKAL

ARTVİN MERKEZ İLÇE İLKÖĞRETİM OKULLARI ÖĞRENCİLERİNE GÖRE DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİNDE YARDIMCI ARAÇ GEREÇ KULLANIM DÜZEYİ.....477

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin AKYÜZ

ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI DERSİ HAKKINDA ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİ (ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ).....497

Arş. Gör. Yavuz TOPKAYA, Yrd. Doç. Dr. Ufuk ŞİMŞEK & Cihan KARA

ÖĞRETMEN ADAYLARININ BİLGİSAYAR ÖZ-YETERLİK İNAÇLARI509

Abdulkadir KARADENİZ & Yavuz TOPKAYA

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN ÇALIŞMA YAPRAKLARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ515

Arş. Gör. Gökçe Demiryürek, Arş. Gör. Bircan Eyüp & Arş. Gör. Hüseyin Öztürk

TÜRKÇE EĞİTİMİ AÇISINDAN “ARTVİN” KONULU TEZLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME531

Dr. Deniz MELANLIOĞLU

BİLGİSAYAR DESTEKLİ TÜRKÇE DERSİNE YÖNELİK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ539

Erhan DURUKAN, Sedat MADEN, Mehmet Nuri KARDAŞ & Aslı MADEN

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TEMEL BİLGİSAYAR KULLANIMI PERFORMANS DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ: ARTVİN İLİ ÖRNEĞİ551

Arş. Gör. Salih BİRİŞÇİ & Yrd. Doç. Dr. Mustafa METİN

LİSANS YERLEŞTİRME BAŞARISI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA.....567

Yrd.Doç.Dr. Mustafa METİN & Arş. Gör. Kerem COŞKUN

HALK İNANMALARININ ÇOCUK EĞİTİMİNDEKİ ROLÜ: ARTVİN İLİ ÖRNEĞİ.....581

Arş. Gör. Gökçe DEMİRYÜREK & Öğr. Gör. Musa ÖKSÜZ

BRANŞ VE MEZUNİYET DURUMLARINA GÖRE ÖĞRETMENLERİN SINIF YÖNETİMİ VE DİSİPLİN TEKNİKLERİNİ KULLANMA DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ.....595

Aşkın BAYDAR

YÜKSEK ÖĞRENİM GENÇLİĞİNDE ÇEVRE AHLAKI BİLİNCİ: ARTVİN ÖRNEĞİ607

Yrd. Doç. Dr. Kemal GÖZ

**MESLEK YÜKSEKOKULU* ÖĞRENCİLERİNİN TURİZM EĞİTİMİNE
BAKIŞ AÇILARI - ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ ARHAVİ MYO
ÖRNEĞİ.....623**

Öğr. Gör. Ceyhan AKYOL & Yrd. Doç. Dr. Burhanettin ZENGİN

**KAĞIT VE KAĞIT GERİ DÖNÜŞÜMÜ HAKKINDA İLKÖĞRETİM
ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ DÜZEYİNİN ÖLÇÜLMESİ VE ÇEVRE
BİLİNCİNİN OLUŞTURULMASI.....647**

Emrah PEŞMAN, Sami İMAMOĞLU, Nadir ERSEN, Türker GÜLEÇ, Mehmet ÖZCAN & Şule CEYLAN*

**TÜRKİYE VE KANADA'NIN İLKÖĞRETİM, ORTAÖĞRETİM VE
ÜNİVERSİTE DÜZEYİNDEKİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÇEVRE
VE ORMANCILIK EĞİTİMİYLE İLGİLİ İÇERİĞİN
KARŞILAŞTIRILMASI.....665**

Esin ERDOĞAN YÜKSEL, Abdurahman ŞAHİN, Emrah YÜKSEL & Mustafa METİN

ÇOCUK GÖZÜYLE OKUL BAHÇELERİ.....683

Hilal Turgut & Aslıhan Erdoğan

**ARTVİNLİ ÂŞIKLARIN ŞİİRLERİNDEN HAREKETLE DEĞERLER
EĞİTİMİNDE NASİHAT DESTANLARININ YERİ ve ÖNEMİ.....699**

Öğr. Gör. Musa ÖKSÜZ

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ UYGULAMA ÖĞRETMENLERİNİN
YETERLİLİĞİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ.....717**

Mehmet Nuri KARDAŞ¹ & Sedat MADEN²

**KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLARIN EĞİTİM PROBLEMLERİ -
ARTVİN ERKEK VE SABANCI KIZ YETİŞTİRME YURDU ÖRNEĞİ.....743**

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Bakırcı

**ARTVİN ANADOLU SAĞLIK MESLEK LİSESİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN
YABANCI DİL ÖĞRENİMİNDE BAŞARISIZLIK NEDENLERİ VE
BUNLARI ORTADAN KALDIRMA YOLLARI.....767**

İnci ÖZBEY & Yrd. Doç. Dr. Hüseyin EFE

**EĞİTİM KURUMLARINDA ÇALIŞAN PERSONELİN OKUL
BAHÇELERİNDEN BEKLENTİLERİ.....775**

Aslıhan Erdoğan & Hilal Turgut

YÜKSEK ÖĞRENİM GENÇLİĞİNDE ÇEVRE AHLAKI BİLİNCİ: ARTVIN ÖRNEĞİ

Yrd. Doç. Dr. Kemal GÖZ
Artvin Çoruh Üniversitesi Eğitim Fakültesi

GİRİŞ

İnsanlık tarihi, günümüze kadar mevcudiyetini sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmek için birçok problemle baş etmek zorunda kalmıştır. Bu problemlerin en önemlilerinden biri olan çevre sorunlarıyla insanımız modern çağın getirileriyle tanışmıştır.

Doğal çevrenin bozulması, kötü etkilenmesi ve bunun sonucunda yaşadığımız dünyada bazı sıkıntıların ortaya çıkması konuyu daha önemli hale getirmiştir. Küresel ısınma, sera gazı salınımlarının artması sonucu ortaya çıkmış, ormanların bilinçsiz yok edilmesi sonucunda erozyonlar artmış, aşırı tüketim dağ gibi atık problemlerini doğurmuş, daha çok ve etkili üretim ve kazanım için gerçekleştirilen çalışmalar sonucu genetiği değiştirilen organizmaları (GDO) insanlığın gündemine taşımış, karaların, yer altı sularının kirletilmesine ek olarak denizlerin kirletilmesi ve deniz canlılarının nesillerinin tehlikeye atılması gibi problemler artık insanlığın önünde çözüm için beklemektedir.

1.ÇEVRE (Environment)

Çevre insanların ve diğer tüm canlıların içerisinde yaşadığı tabii ortamdır (Cevizci,2010,s.376). İnsan doğumuyla beraber kendisini bir bütün olarak kuşatan doğal ve sosyal ortamla karşılaşır. Kısaca insanı çevreleyen sosyal, fiziki ve biyolojik ortam olarak çevre, onun üzerinde etkisi devamlı hissedilen önemli bir gerçekliktir (Özdemir,2006,s.1; Bayrakdar,1997,s.15). Biz bu çalışmamızda fiziki çevreyi konu edinerek, Sosyal çevreyi bir başka çalışmamızda ele almayı planlıyoruz.

Çevre kavramı ve çevre meseleleri, renk dil ve din ayırımı gözetilmeksizin günümüz insanlığının en önemli problemlerinden biri olarak varlığını hissettirmektedir. Artık hiçbir devlet, toplum ve hiçbir kuruluş kendisini bu konunun dışında tutabilme şansına ve yetkisine sahip değildir. Küreselleşen dünyada herkes ister istemez kendisini bu problemin muhatabı kabul etmek durumundadır.

Çevreye karşı duyarlı olmak ve onu korumayı amaçlamak elbette çok önemlidir. Gezegenimiz ve onu oluşturan bütün unsurlar her şeyiyle bizim çevremizi oluşturmaktadır. İnsan, bütün bu değerlendirmelerine ek

olarak çevreye estetik değerlerle bakar ve onun güzelliğiyle rahatlar (Mutluel, 2010, s. 51). Çevreye bakış ve değerlendirmeler 20.yüzyıl insanının daha çok dikkatini çekmiştir. Günümüz insanının, insan olarak kendisinden başka diğer canlılara karşı davranışlarının da sorgulanması gerekmektedir. Tarih boyunca ve bilhassa I.ve II. Dünya savaşlarında kendi türüne karşı olabildiğince çok kaba ve kötü davranışlar içerisinde bulunan insanın, çevresini yahut diğer bir deyişle dünyasını korumasını beklemek safdillik olsa gerektir. Kendi nesline karşı canavarlaşan insanın, diğer canlı varlıklara ve tabiata karşı daha acımasız olduğunu ulaşılan tahribat ve yıkımların derecesi göstermektedir. Yaşanılan bütün yıkımların sonucu olarak yaşadığımız dünyaya sahip çıkılması düşüncesi son yüzyılda düşünürleri ve bilim adamlarını daha çok meşgul etmiştir.

Bu değerlendirmeler ışığında çevre, insanı etkileyen dış ve iç etkenlerin tamamıdır (Uluğ,1997,s.41) derken onun etkilemesinin sürekliliği de belirtilmiş olacaktır. İnsanın yaşadığı doğal ve sosyal ortam olarak açıklanabilen çevre (Bayrakdar,1997,s.15) artık bugün insanlığın ortak geleceğidir. Onun için birçok kurumlar oluşturulmakta ve hayata geçirilmektedir. Bugün dünyamızda azımsanamayacak kadar birçok ülkede "Çevre Bakanlıkları"nın oluşturulduğunu ve geleceğimizin teminatı olan yeni nesillerin bu konuda bilinçlendirilmesinin öneminin kavranmaya çalışıldığı görülmektedir. Tahribata uğrayan ekosistemin düzeninin yeniden tesisinin değerini kavrayabilmiş yeni nesiller yetiştirebilmek önem kazanmıştır.

İnsanın sosyal ve fiziki çevresi olarak değerlendirilebilen çevresiyle ilgili günümüzde birçok problemlerin var olduğu reddedilemeyecek bir gerçek olarak insanlığın karşısında durmaktadır. Günümüzde çevreyle ilgili problemlerin çok çeşitlilik gösteriyor olduğu görülmektedir. Sera gazı salınımının yüksek olması küresel ısınmayı yükseltmekte ve bunun sonucu olarak da iklimlerin değişikliği gözlenmektedir (Keulartz.2009,s.35). Bu husustaki bilimsel çalışmalar çok büyük titizlikle yürütülmektedir (Ayten,2010,s.204). Günümüz toplumunun tüketim alışkanlıklarının aşırılığı sonucu olarak çöp dağlarının büyük şehirleri tehdit ettiği gerçeği ortadadır. Nükleer enerjinin getirileri çok yüksek olmasına rağmen güvenlik sıkıntıları da çevreyi olumsuz etkilemektedir. Toprak kirlenmesi, erozyon ve ağaçların kesimiyle gün geçtikçe şiddetlenmektedir (Sönmez,1997,s.66). 1984 Çernobil örneğiyle, Japonya depremi ve dev deniz dalgaları (depreşim dalgaları) sonucunda ortaya çıkan nükleer santral kazasının sebep olduğu kirlilik de çevreyi olumsuz etkileyen unsurlardandır (Keleş,1997,s.10). Bireysel olarak insanların temel değerlerindeki aşınmalar da çevre problemlerinden olarak zikredilebilir. Buna örnek olarak çevre

kirlenmesine, nesli tükenmekte olan türlere ve yaşanılan çevreye karşı duyarsızlık veya umursamazlık kaydedilebilir. Daha çoğaltabileceğimiz örneklerden de anlaşılacağı gibi çevre problemleri doğal dengenin bozulması ve tabii kaynakların kirlenmesi sonucu ortaya çıkmaktadır.

Belirtilen bu problemlerle mücadele ve bu problemlere çözüm çalışmaları yirminci yüzyılın sonlarında pratiğe dökülmeye çalışılmış ve insanlık alemi bu problemler için elbirliğiyle bir şeyler yapmanın gerekliliğini kavramıştır. Bu hususla ilgili olarak Kyoto protokolü imzaya açılmış ve çalışmalar hızla devam etmektedir. Ancak bütün bu çalışmaların olumlu sonuçlar ortaya koyabilmesinin bireysel duyarlılık ve düşünce sistemi değişikliğine bağlı olduğu ve belirli bir süreç istediği, çevre üzerine düşünen bilim adamları ve düşünürler tarafından vurgulanmaktadır (Des Jardings,2006,s.35).

2.ÇEVRE AHLAKI (Environmental Ethics)

“Hulk” kelimesinin çoğulu olarak seciye, tabiat anlamında, insanın iç dünyasını ve dış dünyasını ifade eden bir kavram olarak anlaşılakta (Erdem,2009,s.28) olan ahlak, huy, davranış ve hareketlerin bütünüdür (Kınalızade, Tarihsiz,s.91; Cevizci,2010,s.25; Altıntaş,1999,s.11). Sosyal sorumluluk yüklenen bireylerin davranışlarını düzenleyen kurallar ve yasalar bütünü olarak da değerlendirilen ahlak(Akarsu,1997,s.24) yaşamın her döneminde bireyin hayatını şekillendirir ve yön verir. Yani o, hayatın her anında mevcuttur (Altıntaş,1999,s.12). Toplumsal bir hayatı gerçekleştiren insan, yaşadığı toplumun değerlerine uymak ve onlara saygı göstermek zorundadır (Cevizci2010,s.25;Kılıç,2008,s.9). Tarih boyunca muhatap olduğumuz ve değerlendirdiğimiz geleneksel ahlak kuramlarında temel problemin insan-insan, insan-toplum ilişkileri olduğu açıktır (Özdemir,1994,s.55.). Bu Ahlaki kurallar, bireyin davranışlarının sorumluluğunun bilincinde olmasını gerektirir. Bu sorumluluğun var olabilmesi için, ahlaki davranışların bazı özelliklerinin oluşması çok önemlidir: Böyle ahlaki davranışlar istemli, bilinçli ve özgür olmalıdırlar (Arslan,1996,s.122). Sorumluluk üzerine temellendirilen özgürlük kuramı, başkalarının hak ve özgürlüklerine saygıyı ve onları koruma sorumluluğunu da içermektedir (Arslan, 1997, s.123; Göz, 2006, s. 69).

Çevreyle ilgili sorunlar, insanın çevreye bakışını değiştirmiştir. Bunun neticesinde, felsefî bakış açıları içerisinde yeni disiplinler, “Çevre Felsefesi” (Environmental Philosophy) ve “Çevre Ahlakı” (Environmental Ethics) yerini almaya başlamıştır. Çevre Ahlakı, insanın

çevreye bakışını inceler. Her ne kadar felsefi bir disiplin olarak yeni ise de kavram olarak yeni ortaya çıkmış değildir. Tarih boyunca insanlık çevreyle birlikte olmuş ve Onunla ilgili olumlu veya olumsuz fikirleri hep taşımıştır.

Çevre Ahlakı, felsefenin bir alt disiplini olan Ahlak felsefesinin ana bölümlerinden biri olarak son zamanlarda düşünce dinamikleri arasında önemli bir yer edinmiştir. Çevre Ahlakı, insanın kendisi dışındaki tabiat varlıklarıyla nasıl bir ilişkiye sahip olması gerektiğini ortaya koymaya çalışan bir düşünce sistemidir. Çevre ahlakının ortaya çıkmasına son zamanlarda yoğunlaşan çevre problemlerinin de sebebiyet verdiğini söylemek uygunsuz da, daha önceki düşünce sistemleri içerisinde de varlığından bahsetmek mümkündür. Çevre Ahlakı hayatın bütün safhalarını kuşatmakta ve yaşanan çevrenin korunması adına yapılabilecek bütün çalışmalarla ilgilenmektedir.

Çevre Ahlakı çalışmaları, insan-çevre ilişkilerini yeni bir zemine oturtma çabalarının müşahhaslaşması olarak değerlendirilebilir. Çevre Ahlakı üzerine görüşlerini açıklayan düşünürler, günümüz insanının yaptıklarından, yani eylemlerinden gelecek nesillerin de etkilendiği gerçeğine dikkat çekerek, ahlaki sorumluluk alanlarını tekrar belirlemenin zorunluluğuna vurgu yapmaktadırlar (Özdemir,1998,s.73). Bu değerlendirmeler ışığında, insanın çevreyle olan ilişkileri üzerinde dini ya da hangi ahlak sistemine dahil olursa olsun ahlaki hassasiyetlerinin mutlaka etkisi görülecektir (Bayyığıt,2002,s.40).

Çevre problemleriyle başa çıkabilmek adına bireyler olarak yapabileceklerimizi veya yapmamız gerekenleri ortaya koymak ve çevre ahlakı bilinci seviyesini yükseltmek için gerekenleri yapmaya çalışmak hem bireysel, hem de toplumsal olarak çok önemlidir. Artık günümüzde hiçbir devlet yahut toplum kendisini bu problemlerin dışında tutma şansına sahip değildir.

Bireysel olarak çevreyle ilişkilerimizi insan merkezci (Anthropocentric) çevreci anlayış olarak ada belirtilen anlayıştan çevre merkezci (Ecosentric) anlayışa dönüştürmenin bir süreç olduğu belirtilmekte ve bu çalışmalar önemsenmektedir. Bizlere emanet olduğu düşüncesiyle çevrenin yeni nesillere daha yaşanabilir bir çevre olarak bırakılması da bu anlamda çok kıymetli olsa gerektir. Yetiştirdiğimiz nesillerin çevre duyarlılıklarının tespit edilmesi ve toplum olarak yapmamız gerekenler üzerine yoğunlaşmanın önemi açıktır.

Her insan çevresindeki bütün varlıkları, birer emanet olduğu şuuru içerisinde, sevmek ve korumakla sorumlu olmak düşüncesini taşıması gerekmektedir. Düşünce bazında ortaya çıkan bu sorumluluğun, zorlamaktan öte, sevgi ve ahlakî temelli bir sorumluluk olduğu da açıktır.

Bu bilincin oluşturulmasında eğitimin yanı sıra, ahlaki anlayışların ve dini hassasiyetlerin de önemli rol oynayacağı görülmektedir. İnsanlığın, bu problemlerin üstesinden gelebilmesi için, bireyselleşmesi reddederek toplum adına davranışları ön plana çıkarmak görevini gerçekleştirmesi gerekmektedir.

Genel olarak çevre ahlakı, insanlar ile doğal çevre arasındaki ahlaki ilişkilerin sistemli olarak incelenmesi (Des Jardings, 2006,s.46) olduğuna göre yüksek öğretim seviyesindeki öğrencilerin çevre ahlakı bilincinin tespit edilmesi, onların yaşadıkları çevreye karşı davranışlarının yönetilmesi ve yönlendirilmesi açısından çok önemli olduğu açıktır. Bu öğrenciler kısa bir zaman sonra toplumun belirli katmanlarında çok önemli sorumluluklar yüklenecekler ve toplumun ilerleyişinde ve gelişmesinde her alanda lokomotif görevini üstleneceklerdir.

Yüksek öğrenim gençliğinin çevre ahlakı bilincinin tespiti ve yapılması gerekenler hakkındaki çalışmalar yok denecek kadar az olması kaçınılmazdır. Çünkü çevre ahlakı ile ilgili ülkemizde yapılan çalışmalar oldukça azdır. Artvin örneğiyle bu çalışmanın yeni çalışmalara katkı sağlayabileceği ve bu disiplinin tanıtılması ve yeni nesillere çevre ahlakı bilincinin kazandırılması için yapılması gerekenler hususunda veriler sağlayabileceği düşünülmektedir.

Konu ve amaç

Günümüz insanlığının muhatap olduğu küresel ısınmayla kendisini hissettiren çevre problemlerine duyarlılık konusunda yüksek öğrenim gençliğinin çevre ahlakı bilincinin tespit edilmesi amacıyla öğrencilerin çevreye karşı yönelimleri ve çevrenin korunmasını destekleyen yönelimleri çevre ahlakı bilinci faktörü altında incelenmiştir.

Yüksek öğrenim gençliğinin çevreye karşı mevcut olan bakışını tespit etmek, gelecek yıllarda çevreyi koruma adına yapılacaklarda eğitimi şekillendirenlere katkı sağlayabilecektir. Yüksek öğrenim gençliğinin Çevreye bakışının önemli olduğu açıktır. Yüksek öğrenimi bitiren bireyler toplumda üst düzey sorumluluklar ve görevler yüklenecekler ve bu sorumluluklarını icra edeceklerdir. Çevre değerlendirmeleri ve sonuçlar, yüksek öğretim programlarının şekillendirilmesine de katkı sağlayabilecektir.

Çevre ahlakı bilincinin oluşumunda bireylerin mezun oldukları lisenin, ailelerinin hangi yerleşim birimlerinde oturduğunun, anne ve babalarının eğitim durumlarının, öğrenim gördükleri fakültelerinin ve bölümlerinin etkisinin olup olmadığının tespiti ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Örneklem ve Ölçme araçları

Evren Artvin Çoruh Üniversitesidir. Araştırma örnekleme, “Rastgele Örneklem Yöntemiyle” Artvin Çoruh Üniversitesinin Eğitim Fakültesinin mevcut bölüm öğrencilerinden seçilen yüz yirmi altı, Orman fakültesinin değişik bölümlerinden elli beş, Fen-edebiyat fakültesinin farklı bölümlerinden elli beş, Sağlık yüksek okulundan elli ve Artvin Meslek Yüksek okulundan elli bir öğrenci olmak üzere toplam üç yüz otuz yedi öğrenciden oluşmaktadır. Öğrenci dağılımı ve demografik özellikleri Tablo-1 de daha detaylı olarak verilmektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin demografik özellikleri

		Fakülte					Toplam
		Eğitim Fakültesi	Orman Fakültesi	Fen Edebiyat	Sağlık Yüksek O	Artvin MYO	
Cinsiyet	Kız	73	28	41	30	17	189
	Erkek	53	27	14	20	34	148
	Toplam	126	55	55	50	51	337

Çevre Ahlakı Bilinci Ölçeği

Araştırmanın konusuna, mevcut problemlerine ve amaçladığı değerlerine uygun olarak hazırlanan çevre ahlakı bilinci ölçeği anketi, bilgilerin toplanması ve değerlendirme aracı olarak kullanılmıştır. Anketin birinci bölümündeki kişisel bilgilerle ilgili sorularla öğrencilerin ailelerinin yaşadığı yerleşim birimleri, fakülteleri, mezun oldukları orta öğretim kurumları, anne ve babaların eğitim durumları tespit edilmiştir. Öğrencilerin çevre ahlakı bilincinin ölçüldüğü bölümde ise çevreye karşı tutum, tüketim malzemelerinin kullanımı, tabiatın korunmasına yönelik davranışlar sorgulanmıştır. Çevre ahlakı bilincini ölçmek için ölçek ile bir ön uygulama yapılmıştır. Bunun sonucunda uygun olmayan soru ve ifadeler kaldırılmış, sorular da tek faktör yüküne toplanması sağlanmıştır. Anketin gerçekleştirilmesi sonucunda yapılan güvenilirlik testine göre Alfa güvenilirliği 0,94 olarak bulunmuştur. Bu veriler sonucunda anketimizin güvenilirliği ve geçerliliği oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Verilerin toplanması

Artvin Çoruh Üniversitesi Rektörlüğünden anketin üniversitenin ilgili birimlerinden seçilecek öğrencilere uygulanması için izin alınmıştır. Anket 2012 yılında Artvin Çoruh Üniversitesinin belirttiğimiz fakülte ve

Yüksek okullarında üç yüz otuz yedi öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen bu anket formları SPSS paket programı yardımıyla değerlendirilmiş ve gerekli analizler yapılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin çevre ahlakı bilincinde cinsiyetin, ailelerin yaşadıkları yerlerin, anne ve babaların eğitim seviyelerinin bilinç oluşumunda önemli herhangi bir etkisinin olmadığı görüldü. Ancak anne babanın eğitim seviyelerinin ve şu an öğrenim görülmekte olan fakültelerin ve öğretim programlarının etkisinin olduğu tabloların değerlendirilmesinden açıkça yorumlanabilmektedir:

Tabloların yorumlanmasında açıkça görülüyor ki, bir ile beş arasındaki değerlendirmede ortaya çıkan sonuçları şu şekilde okumak mümkündür: **1.00-1.80 en kötü, 1.81-2.60 kötü, 2.61-3.40 orta, 3.41 - 4.20 iyi, 4.21-5.00 çok iyi.**

Tablo 1-5 'in değerlendirilmeleri neticesinde ortaya çıkan veriler gerçekten yüksek öğrenim gençliğinin çevre ahlakı bilincinin çok iyi olduğunu ortaya koymaktadır. 3.41 ile 4.20 arasında iyi olarak değerlendirilen bölmeye düşen sorulara baktığımızda sekizinci sorunun göze çarptığı görülmektedir. "Plastik yerine camı tercih etme" oranının üniversite öğrencilerinin gündeminde olması ve bu uygulamada bile duyarlı olmaları dünyamızın geleceği adına sorumluluk yüklenecek olanlar adına ümit var olmamızı da sağlıyor diyebiliriz. Bu soruda değerlendirmemiz neticesinde sadece Fen edebiyat fakültemizde 3.41 ün biraz altına düşüldüğü görülmektedir. Her türlü israftan kaçınmanın, bilhassa su tüketiminde ve zaman değerlendirmesinde duyarlılıkların yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Fakülte ortalama puanlarının genel değerlendirilmesi de şu şekildedir:

10.00-18.00 çok kötü, 18.01-36.00 kötü, 36.01-54.00 orta, 54.01-72.00 iyi, 72.01-90.00 çok iyi. Bu değerlendirmelere göre Artvin Çoruh üniversitesinin fakülteleri ve yüksek okullarının tamamının çevreyle barışık oldukları ve çevre ahlakı bilinç seviyelerinin çok iyi olduğu görülmektedir:

Orman Fakültesi ortalama puanı: 76.96 (Tablo:4)

Sağlık Yüksek Okulu ortalama puanı: 76.10 (Tablo:6)

Eğitim Fakültesi ortalama puanı: 75.50 (Tablo:3)

Artvin Meslek Yüksek Okulu ortalama puanı: 73.27 (Tablo:7)

Fen-Edebiyat Fakültesi ortalama puanı: 72.05 (Tablo:5)

Bu bulgular göstermektedir ki, öğrencilerin çevre ahlakı bilinçlerinin şekillenmesindeki değerlendirmeleri şöylece açıklayabiliriz:

Orman fakültesi ve Sağlık yüksek okulu öğrencilerinin seviyelerini lisans derslerinin etkilediği görülmektedir. Eğitim Fakültesi öğrencileri felsefeye giriş derslerinde çevre felsefesini de görmekteler ve ayrıca ek olarak Çevre Etiği dersleri de görülmektedir.

Ankete katılan toplam yüz seksen dokuz kız ve yüz kırk sekiz erkek öğrencilerin cinsiyete göre değerlendirmesine bakıldığında çok büyük bir fark görülmemesine rağmen kız öğrencilerin seviyelerinin biraz daha yüksek olduğu görülmektedir. Kızların çevre ahlakı bilinci puanı 75.80, erkeklerinki ise 73.80'dir.

Öğrencilerin mezun oldukları liselere göre de çok büyük bir farklılık görülmemektedir. Düz lise mezunu olan iki yüz yirmi iki öğrencinin ortalama puanı 75.33, Anadolu lisesi mezunu otuz beş öğrencinin ortalama puanı 74.68, Anadolu öğretmen lisesinden mezun olan yedi öğrencinin ortalaması 65.28, yirmi dokuz teknik lise mezununun ortalaması 73.72, beş İmam Hatip lisesi mezununun ortalaması 69.60, bir sağlık meslek lisesinin ortalaması 81.00 ve otuz sekiz diğer lise mezunlarının ortalaması ise 76.02'dir. Bu değerlere göre, lise mezuniyetinin öğrencilerin çevre ahlakı bilinci üzerinde farklılıklara sebep olmadığı görülmektedir.

Alınan öğretim programları ve bölümlerin öğrencilerin çevre ahlakı bilinci üzerinde gerçekten etkili olduğu tespit edilmiştir. Sonuç değerlendirmeleri Tablo:2 de görüldüğü gibi bölümlerin puan ortalaması 79.16 ile 67.58 aralığındadır.

Tablo 8. Bölümlere Göre Ortalama Puanlar

	Öğrenci Sayısı	Ortalama Puan
Sosyoloji	17	67,58
Fen Bilgisi Öğretmenliği	25	77,72
Sınıf Öğretmenliği	32	74,96
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği	33	72,51
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	36	77,19
Türk Dili ve Edebiyatı	18	79,16
Tarih	20	69,45
Orman Mühendisliği	29	78,79
Peyzaj Mimarlığı	26	74,92
Hemşirelik	50	76,10

Elektrik	18	77,77
Büro Yönetimi	7	77,14
Bilgisayar Programcılığı	17	68,47
Makine	9	70,33

Tablo 9. Eğitim Fakültesi Çevre Ahlakı Bilinci Anketi Sonuçları

	Eğitim Fakültesi					
	K. Katılmıyorum	Katılmıyorum	B.Katılmıyorum	Katılıyorum	K. Katılıyorum	Ortalama
1. Bireysel temizlikte suyu israf etmemeye çalışırım.	8	1	13	38	66	4,2
2. Yerlere çöp atmam.	1	3	17	45	60	4,2
3. Yeşil alanları korurum	0	3	12	52	59	4,3
4. Gelecek nesillere yaşanabilir bir çevre bırakmak sorumluluğuyla hareket ediyorum.	2	4	18	46	56	4,1
5. Yerlere tükürmem	4	3	14	29	76	4,3
6. Sahip olduğu tüm güzellikleriyle çevreyi kutsal bir emanet olarak görüyorum	1	1	10	52	62	4,3
7. Ağaç dikmeyi severim.	2	3	21	51	49	4,1
8. Plastik yerine cam kullanmaya özen gösteririm.	2	17	47	28	32	3,5
9. Çevremi temizliğine dikkat ederim.	1	1	10	51	63	4,3
10. Çöplerimi çöp sepetlerine ve çöp kutularına atarım.	1	2	7	43	73	4,4
11. Kendimi koruduğum gibi çevreyi de korurum.	0	5	16	60	45	4,1
12. Enerji tasarrufuna dikkat ederim.	0	3	19	59	45	4,1
13. Tabiatdaki bütün canlıların korunmasına önem veririm.	1	3	19	49	54	4,2
14. Ekolojik dengenin korunmasını önemserim.	1	4	13	58	50	4,2
15. Zamanımı verimli kullanırım.	2	12	41	47	24	3,6
16. Lüzumsuzsa yanan lambaları bulunduğum yerlerde söndürürüm.	2	1	11	34	78	4,4

17. Çevrenin bizlere emanet olduğu düşüncesiyle hareket ediyorum.	2	2	12	47	63	4,3
18. Çevreyi korumak adına bireysel olarak üzerime düşeni yapıyorum.	1	6	22	47	50	4,1
Ortalama	75,50					

Tablo 10. Orman Fakültesi Çevre Ahlakı Bilinci Anketi Sonuçları

	Orman Fakültesi					
	K. Katılmıyorum	Katılmıyorum	B.Katılıyorum	Katılıyorum	K. Katılıyorum	Ortalama
1. Bireysel temizlikte suyu israf etmemeye çalışırım.	2	2	4	20	27	4,24
2. Yerlere çöp atmam.	3	0	7	10	35	4,35
3. Yeşil alanları korurum	2	0	2	18	33	4,45
4. Gelecek nesillere yaşanabilir bir çevre bırakmak sorumluluğuyla hareket ediyorum.	1	0	7	21	26	4,29
5. Yerlere tükürmem	1	2	7	7	38	4,44
6. Sahip olduğu tüm güzellikleriyle çevreyi kutsal bir emanet olarak görüyorum	1	0	5	19	30	4,40
7. Ağaç dikmeyi severim.	1	1	4	20	29	4,36
8. Plastik yerine cam kullanmaya özen gösteririm.	1	3	18	11	22	3,91
9. Çevremizin temizliğine dikkat ederim.	0	2	1	19	33	4,51
10. Çöplerimi çöp sepetlerine ve çöp kutularına atarım.	0	1	3	18	33	4,51
11. Kendimi koruduğum gibi çevreyi de korurum.	1	2	5	30	17	4,09
12. Enerji tasarrufuna dikkat ederim.	1	2	9	16	27	4,20
13. Tabiattaki bütün canlıların korunmasına önem veririm.	0	3	3	16	33	4,44
14. Ekolojik dengenin korunmasını önemserim.	1	3	6	15	30	4,27
15. Zamanımı verimli kullanırım.	2	7	22	11	13	3,47
16. Lüzumsuzsa yanan lambaları bulduğum yerlerde söndürürüm.	1	1	6	8	39	4,51
17. Çevrenin bizlere emanet olduğu düşüncesiyle hareket ediyorum.	0	1	3	25	26	4,38
18. Çevreyi korumak adına bireysel olarak üzerime düşeni yapıyorum.	1	1	11	18	24	4,15
Ortalama	76,96					

Tablo 11. Fen Edebiyat Fakültesi Çevre Ahlakı Bilinci Anketi Sonuçları

	Fen Edebiyat Fakültesi					
	K. Katılmıyorum	Katılmıyorum	B.Katılıyorum	Katılıyorum	K. Katılıyorum	Ortalama
1. Bireysel temizlikte suyu israf etmemeye çalışırım.	4	3	6	16	26	4,0
2. Yerlere çöp atmam.	5	1	8	13	28	4,0
3. Yeşil alanları korurum	4	2	5	17	27	4,1
4. Gelecek nesillere yaşanabilir bir çevre bırakmak sorumluluğuyla hareket ediyorum.	2	4	11	17	21	3,9
5. Yerlere tükürmem	3	4	5	8	35	4,2
6. Sahip olduğu tüm güzellikleriyle çevreyi kutsal bir emanet olarak görüyorum	4	1	5	18	27	4,1
7. Ağaç dikmeyi severim.	4	2	13	12	24	3,9
8. Plastik yerine cam kullanmaya özen gösteririm.	5	9	21	11	9	3,1
9. Çevremizin temizliğine dikkat ederim.	5	0	3	14	33	4,2
10. Çöplerimi çöp sepetlerine ve çöp kutularına atarım.	5	0	4	11	35	4,2
11. Kendimi koruduğum gibi çevreyi de korurum.	1	1	10	16	27	4,2
12. Enerji tasarrufuna dikkat ederim.	4	1	10	12	28	4,0
13. Tabiattaki bütün canlıların korunmasına önem veririm.	3	1	10	18	23	4,0
14. Ekolojik dengenin korunmasını önemserim.	4	2	7	19	23	4,0
15. Zamanımı verimli kullanırım.	5	3	16	19	12	3,5
16. Lüzumsuzsa yanan lambaları bulunduğum yerlerde söndürürüm.	5	1	9	12	28	4,0
17. Çevrenin bizlere emanet olduğu düşüncesiyle hareket ediyorum.	2	3	10	18	22	4,0
18. Çevreyi korumak adına bireysel olarak üzerime düşeni yapıyorum.	3	3	6	23	20	3,9
Ortalama	72,05					

Tablo 12. Sağlık Yüksek Okulu Çevre Ahlakı Bilinci Anketi Sonuçları

	Sağlık Yüksekokulu					
	K. Katılmıyorum	Katılmıyorum	B.Katılmıyorum	Katılıyorum	K. Katılıyorum	Ortalama
1. Bireysel temizlikte suyu israf etmemeye çalışırım.	3	1	8	15	23	4,0
2. Yerlere çöp atmam.	0	1	4	21	24	4,3
3. Yeşil alanları korurum	0	2	6	15	27	4,3
4. Gelecek nesillere yaşanabilir bir çevre bırakmak sorumluluğuyla hareket ediyorum.	1	1	8	16	24	4,2
5. Yerlere tükürmem	1	1	7	5	36	4,4
6. Sahip olduğu tüm güzellikleriyle çevreyi kutsal bir emanet olarak görüyorum	0	2	2	15	31	4,5
7. Ağaç dikmeyi severim.	0	0	1	18	21	4,2
8. Plastik yerine cam kullanmaya özen gösteririm.	2	7	1	13	11	3,4
9. Çevremizin temizliğine dikkat ederim.	0	1	3	13	33	4,5
10. Çöplerimi çöp sepetlerine ve çöp kutularına atarım.	0	2	3	13	32	4,5
11. Kendimi koruduğum gibi çevreyi de korurum.	0	1	6	24	19	4,2
12. Enerji tasarrufuna dikkat ederim.	1	1	7	17	24	4,2
13. Tabiattaki bütün canlıların korunmasına önem veririm.	0	2	9	10	29	4,3
14. Ekolojik dengenin korunmasını önemserim.	0	2	5	21	22	4,2
15. Zamanımı verimli kullanırım.	2	4	1	19	7	3,5
16. Lüzumsuzsa yanan lambaları bulunduğum yerlerde söndürürüm.	0	1	1	9	30	4,3
17. Çevrenin bizlere emanet olduğu düşüncesiyle hareket ediyorum.	0	2	4	24	20	4,2
18. Çevreyi korumak adına bireysel olarak üzerime düşeni yapıyorum.	0	2	4	24	20	4,2
Ortalama	76,10					

Tablo 13. Artvin Meslek Yüksekokulu Çevre Ahlakı Bilinci Anketi Sonuçları

	Artvin Meslek Yüksekokulu					
	K. Katılmıyorum	Katılmıyorum	B.Katılıyorum	Katılıyorum	K. Katılıyorum	Ortalama
1. Bireysel temizlikte suyu israf etmemeye çalışırım.	6	0	8	11	26	4,00
2. Yerlere çöp atmam.	7	0	7	8	29	4,02
3. Yeşil alanları korurum	4	0	4	11	32	4,31
4. Gelecek nesillere yaşanabilir bir çevre bırakmak sorumluluğuyla hareket ediyorum.	3	2	10	12	24	4,02
5. Yerlere tükürmem	4	3	10	10	24	3,92
6. Sahip olduğu tüm güzellikleriyle çevreyi kutsal bir emanet olarak görüyorum	4	2	4	15	26	4,12
7. Ağaç dikmeyi severim.	4	2	10	13	22	3,92
8. Plastik yerine cam kullanmaya özen gösteririm.	3	2	19	12	15	3,67
9. Çevremizin temizliğine dikkat ederim.	3	0	7	12	29	4,25
10. Çöplerimi çöp sepetlerine ve çöp kutularına atarım.	3	1	8	11	28	4,18
11. Kendimi koruduğum gibi çevreyi de korurum.	2	0	13	10	26	4,14
12. Enerji tasarrufuna dikkat ederim.	3	2	8	14	24	4,06
13. Tabiatdaki bütün canlıların korunmasına önem veririm.	3	1	8	11	28	4,18
14. Ekolojik dengenin korunmasını önemserim.	2	1	7	17	24	4,18
15. Zamanımı verimli kullanırım.	2	2	12	15	20	3,96
16. Lüzumsuzsa yanan lambaları bulduğum yerlerde söndürürüm.	3	3	3	7	35	4,33
17. Çevrenin bizlere emanet olduğu düşüncesiyle hareket ediyorum.	3	2	10	11	25	4,04
18. Çevreyi korumak adına bireysel olarak üzerime düşeni yapıyorum.	4	3	8	11	25	3,98
Ortalama	73,27					

Tablo 13. Artvin Meslek Yüksekokulu Çevre Ahlakı Bilinci Anketi Sonuçları

	Artvin Meslek Yüksekokulu					
	K. Katılmıyorum	Katılmıyorum	B.Katılıyorum	Katılıyorum	K. Katılıyorum	Ortalama
1. Bireysel temizlikte suyu israf etmemeye çalışırım.	6	0	8	11	26	4,00
2. Yerlere çöp atmam.	7	0	7	8	29	4,02
3. Yeşil alanları korurum	4	0	4	11	32	4,31
4. Gelecek nesillere yaşanabilir bir çevre bırakmak sorumluluğuyla hareket ediyorum.	3	2	10	12	24	4,02
5. Yerlere tükürmem	4	3	10	10	24	3,92
6. Sahip olduğu tüm güzellikleriyle çevreyi kutsal bir emanet olarak görüyorum	4	2	4	15	26	4,12
7. Ağaç dikmeyi severim.	4	2	10	13	22	3,92
8. Plastik yerine cam kullanmaya özen gösteririm.	3	2	19	12	15	3,67
9. Çevremin temizliğine dikkat ederim.	3	0	7	12	29	4,25
10. Çöplerimi çöp sepetlerine ve çöp kutularına atarım.	3	1	8	11	28	4,18
11. Kendimi koruduğum gibi çevreyi de korurum.	2	0	13	10	26	4,14
12. Enerji tasarrufuna dikkat ederim.	3	2	8	14	24	4,06
13. Tabiattaki bütün canlıların korunmasına önem veririm.	3	1	8	11	28	4,18
14. Ekolojik dengenin korunmasını önemserim.	2	1	7	17	24	4,18
15. Zamanımı verimli kullanırım.	2	2	12	15	20	3,96
16. Lüzumsuzsa yanan lambaları bulunduğum yerlerde söndürürüm.	3	3	3	7	35	4,33
17. Çevrenin bizlere emanet olduğu düşüncesiyle hareket ediyorum.	3	2	10	11	25	4,04
18. Çevreyi korumak adına bireysel olarak üzerime düşeni yapıyorum.	4	3	8	11	25	3,98
Ortalama	73,27					

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çevreye karşı duyarlı davranışlarla bir yaşam felsefesi oluşturmak ve bunu yeni nesillere de benimsetme ve uygulama şansını yakalamaya çalışmak bir görev ve sorumluluk duygusunu ortaya çıkarmaktadır. Çevre problemlerinin farkında olmayı yakalayabilen yeni nesillerin yetiştirilmesi, gezegenimizin ve insanlığın geleceği için oldukça önemlidir. Yüksek öğrenim gençliğinin çevre ahlakı bilincini ortaya koymak için Artvin örneğini önümüze koyarak Artvin Çoruh Üniversitesindeki öğrencilerimizin bölümlerinden rastgele seçilen örneklere çevre ahlakı anketi uygulanarak bunun sonucunda elde edilen bulgularla değerlendirmeler yapılmıştır.

Yüksek öğrenim gençliğinin çevre ahlakı bilinci: Artvin örneği çalışması yüksek öğrenim gençliğinin çevre ahlakı bilincinin seviyesinin oldukça çok iyi olduğu görülmektedir. Bu seviyenin ortaya çıkmasının farklı etkenleri olduğu da görülmüştür. İnsanlığın geleceğini şekillendirecek olanların çevreyle barışık olup olmadıkları da açıklığa kavuşmuştur.

Yaptığımız çalışma da göstermektedir ki, yüksek öğrenim gençliği çevreye karşı duyarlıdır. Çevreyi kendilerine bir emanet olarak görmektedirler. Davranışlarını hayata geçirirken çevreyi mutlaka düşünmekte ve göz önünde bulundurmaktadırlar. Çevreyi lüzumsuz kirletebilecek davranışlardan uzak durmaktalar. Yeşili devamlı kılabilmek adına ağaç dikimine destek vermekteler. Çoğunlukla bütün çevre problemlerinin farkındadırlar ve birey olarak üzerlerine düşeni yapmaya hazır olduklarını samimiyetle ortaya koymaktadırlar. Çevrenin korunması adına eğitimlerin ve öğretimlerin devamlılığının esas olduğu da bilinmektedir. Çevre duyarlılığının aile, yetişilen çevre ve alınan eğitimle de ilişkili olduğu ortaya çıkmaktadır. Üniversitemizde okutulmakta olan **Felsefeye giriş** derslerinde **Çevre felsefesi** disiplinine yer verilmesinin, **Çevre eğitimi** ve seçmeli **çevre etiği** dersinin de çevre ahlakı bilincinin oluşmasına pozitif katkı sağladığını söylemek mümkündür.

Ülkemizin tamamında faaliyetlerini sürdüren Yüksek öğrenim kurumlarında Çevre Ahlakı duyarlılığının oluşturulması adına daha çok gayret gösterilmeli ve geleceğimizi ve gezegenimizi şekillendirecek olan üniversite gençliği güzel hasletlerle donatılmalıdır. Bütün dünya üniversitelerinde lisans ve lisansüstü eğitimlerde Çevre Ahlakı ve Çevre Felsefesi eğitime kayda değer önem verildiği görülmektedir. Bu hasletlerin yüksek öğrenim gençliğine kazandırılmasında Çevre felsefesi ve çevre ahlakı eğitiminin de faydaları somut bir şekilde anketin

sonucunda da grlmŖtr. Yeni nesillere daha sağlıklı evre bırakabilmek için “evre Felsefesi” ve “evre Ahlakı” derslerinin üniversitelerimizin bütün bölümlerinde lisans ve lisansüstü eğitimde okutulmasının faydalı olacağı kanaatine varılmıŖtır.

Bu alıŖmamızla Ŗu hususun da anlaŖılmasına katkı sağlandığı açıktır. Yirmi birinci yüzyılın bilimsel gerçeklikleriyle yzleŖen okumuŖ bireyler evre ahlakı bilinci konusunda edilgin olmaktan ziyade etkin katılımcılar ve yönlendiriciler olmak zorundadırlar. Renk, dil, din ve ırk ayrımı gözetmeksizin gezegenimizi paylaŖan bütün bireyler, gelecek nesillere daha yaŖanabilir bir evre bırakabilmek için daha duyarlı olmak ve bu anlamda sorumluluklarını yerine getirmekle yükümlü olduklarının bilinciyle hareket etmek zorundadırlar.